

ЧУРАПЧЫГА ИРБЭТ ТОНГУ ҮӨРЭТЭЛЛЭР

Атырдах айылы 25 күнүтөр 60-ча кылымгах коһо сыдыар үрөтөр-чигийөр үчүсүй-тоскустар бөкөһөрө Чурачын ийилиһигэр кат сырыпта. Кийиһери үлүү даһытаһын салыпта Маһайы аһаһытар көрүстэ. Болору биологическай наука доктора, Докучаров аатынан РАН мөһөһүн лауреата Роман Васильевич Дятлов салыһа иһиһэ сыдыар.

Башларынан сайын башчаларга билиги улуустугутар, чуулан Хатына
изиллелер Япония учунайыара алаас сирттери, кууслер уоскобиллорин келем
уоронгон барбытара. Олгон быйан Германия, Япония, Бурятия, Норвегия уонна
Саха сирин учунайыара Чурапчага ирбэт тогу уопсай тутуун, сир-дойду
улаахайыттын корон-ностон, чигиллелер бардылар.

“Чурагчы улуунун саялапата, баһысчы Андрей Тимофеевич, бийигити маньчык үрдүк таһымна корсубүкүтүр испатнык махнаыкыт,” — диге Роман Васильевич бөлөх атыгытти махнаыкы бийигити.

Семен ЖЕДРИНСКЭЙ.

**Атырдах ыйын 29 күнэ —
“Спецназ” байыастарын күнэ**

Историа көпсиринген, “Спецназ” чааһа иккә торообут күтүгөс – атырдах байың 19 күнүз уюна алганыңы 24 күнү, 1958 сыл алганыңы 24 күнүгөр Сэбиэскэй Союуус байа алмай минни-стиро, маршал А.М. Василевский 1951 сылтаам байың 1 күнүгөр дириңи 46 (120-лиңи байа астаам) анал заданалары толорор рога-лары тэрийбэриңи директива суруйың таһаарар. Оңоюогу ГРУ-спецназ суруй үлүһиңи – НАТО дойбуларын сэбиэниһиһэр турар мобилнай ядерный орудиелары утары хонтуруон эйэ. Оң эрээрэ 1953 сылтаахха Союуус сэбиэниһиһэр кууһэриңи аңыһы түмүтэр, 11 эр рога ордон хаалыһа, 1957 сыл атырдах байың 24 күнүгөр 5 түстэ батальон тэрийлэр, иһини батальон 4 рота онунан хаалар. 1962 сылтаахха эһи 10 батальондон танда илэр.

Бу күн бийиги сулуусалаабыт юмгэрбитин ахтан эрэ аастаабыс, билигин бийиги кэжэбитигэр суох дөгдөрбүтүн саныабыт; онуку биир бастыг эрэллэх дөгдөрбүт Айаал Проклпиевич Липашидзе этэ. Аастаабы калайга төһүүгөрбүтүн, буолбуту калайга көппөрбүтүн хомолтоһоох. Ол эрроринииван-битин санаан туран, улууспут көмүрүни үүтүн иһэр көмүс чэстөн өйдөөх-санаалаах, сыксыа бары өтүтүн бэлгэнтэх буолуон баһарабыт. Хас биирдэн дьыт көрүөтү илгэх-айтэх олоху, үрдүтүтүтэр күөх халканы, дыһаах-соруулаах олоху баһарабыт!

Чурагчы улууһун “Сисениэ” чаластарыгар араас сылларга сулууснаабыт уоллар.

Tymny

СЫЛАНГА – САҢА ДЫИЭ

Оросууд бүлүктэй 2012 сылтан сайгуулан, “Хайрбах туруктаах дьыалгэртэн коһоруу” федеральнай программада оложуран, Оросууд бүлүктэй Ил Дархана Е.А. Борисов уошша СО Правительствоһын, тугуу министрлэриститэтин ойбулдэринэн бу программа оросууд бүлүктэй билианнаах үлэтин тэрийэр. Ол курдук агаараас Чураччы кэһиһилээр 200-тэн дахса ыал саппа кэһитираада көстө.

Олгон айрыкча айыны 26 күнүгөр Чуралчы улуусунунда Саяаг таһызынын историктары кыйын көмүс буу-кубыларыныт сурулган хакар умурунубат үөрүүтөк түтүн буюш. Ол курук улуусунт бир пөһишлөр аан бастакынан 12 көртүрүлүш, толору хаачылыгылаах икки элгекек сабыс-сана дьыо үмүк кинир.

Сшта днэ сабуоруттан сазушан кватиралар ис барашиньшир коршоха, барыга уурбуу тутуш курдук сазу тусайи кесүүтөх. Тутууну ышпыгы "Или" ХЭТ генералнай дирижёрго Иван Владимирович Коронюх үлө-халмаас хайдах ыштылабытан тулунан мааньах кесир: "Бу дыгони быларыын 2016 сыл от ыйан бүтүүгө дуобаарын түтөрсөн тутууну саздашбытыл. Уолсайа минна 25 туугаччы үлөсөт, 8 иваси хосток уонна 4 бири-дии хосток кватиралары аныгы сазх ирдэбиллэр саз

[illegible]

Үөрүүдэд чөлөөтэй урлагийн архитектур, минималист байдлыг солбиуулагч П.А. Ариунов, улуузын багш А.Т. Носович, Сэлэнгэ гэгээнтний багш А.А. Сивков, "Илт" ХЭГ генерацийн дирижеры И.В. Коротких, Чураанг гэгээнтний багш А.А. Сарышев итгэлтэй хамтран, олохыг хүснэгтээр үзүүлж байна.

Салга тээс дийд ороогчидын дундартгийн Евкозын

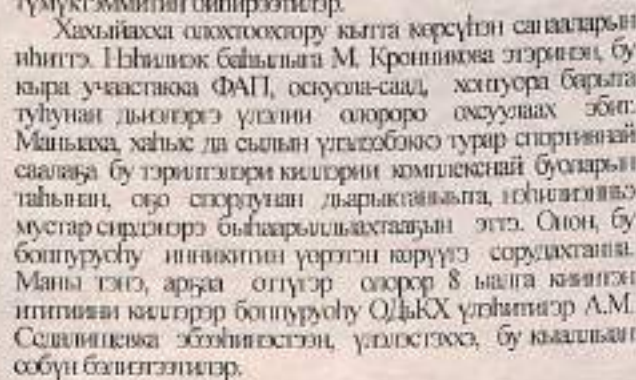
Инноцентьевна
Пермякова уюна
Валерия Аляникова
үзөн-көпөн туроп,
истиг махтал
тыл кырып эгипер.

Угусуугуугар сагатган-сага туугуулар өссө даганы өлөхкө жүйрөт ийилер. Ол күрдүк бийиңи күнүт Хоптодо уонун Ойулуун иһиндизектерингэр м а н н ы к прохрэммики сага дыһтар үөрүүсөк а һ ы л ы ы л а р а күүүдүтөр. Ол тулуван угуус баһаныгыт туугу ботпурусарыгар солбуйагы В.М. Пермяков иһитилерер.

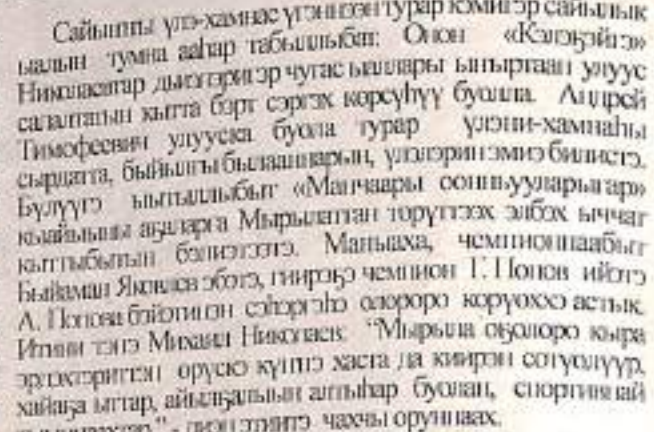
Семен ЖЕДУРИНСКОЙ.

Улууска – бу күннэргэ

МЫРЫЛА НЭҢИЛИЭГЭР БИИР КҮН

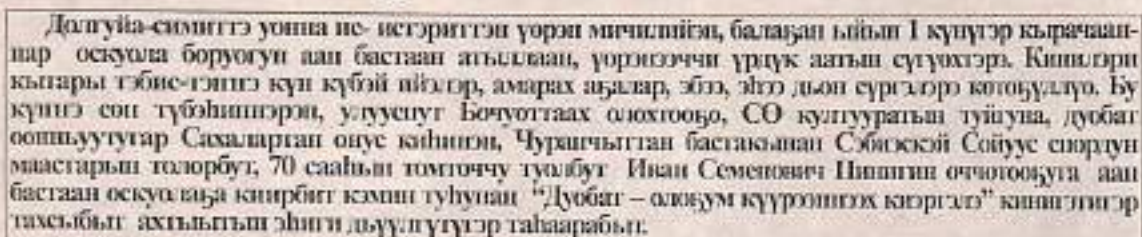
Бары бөлөрбөт курдук, аялгыт сыга улуусупт биэр савийи ыраах сытар, суола суох сиригэр икки мэннэйдимон-тоок таас оскусуо уонна дельта дьондүйөн, олохтоохтор ор сылларга ыраа тымныт саввалара туохтан турар. Мань-аха, тутуу барыт сиригэр «аһаһа» суох дьон биэр куустан оройунан «юбистокко», улуу баһылыга тустаах тэриэт савианчыларын кытта мэннэйдимон савийини от-мас үстүн биэст, биэр күн Хахыйааляны, «Котроф» савийлык ылыларыан сырытта, Маньай, уу кэлиитигэр ананан тутулубут эвакуационнай даамбаны тийбэн кордо. Бу даамбаны куоткурсука ыйыан Р.Д. Колоннов савиттааных тэриэт Дьоккускайтан кэпсэ, адыых юм иһигэр олус хааныст-беластык оһонор тутарбыт. Онон, улуустаагы «Мениорави» тэриэтэ кыптылылалых коруу түмүтүтүн, үлэ сөптөөхтүк ыһтылыыбыттан быһарын, оройу оһойбон

[illegible]

Н. БОРИСОВА.

Axman-canaan

ААН БАСТААН ОСКУОЛАБА КИИРБИТИМ ТУЊУНАН

мин буолан, хара сиргэ
сырыдаах оҕустанан, миннэ
оскуота киллорор сорукна
Уорданыбыт. Уордада кили
Аламыш Костокунуулах олорбу
дыахторун таһыгар оҕустугу
белуган баран, дыах килл
чугэстэбит. Алаш баран
бөлүлүк илин баһагар, хоту
халдыаһы анныһан субуһа
турар дыахтар учууталбыт
коро бардыбыт. Иийбинит
биер ээр дасар дыа таһагар
эр кили бурууһун тэбин
турара. Күрүө көлүө туран
ийом кинни кылары көкөтү
Ол учууталбыт Мотрена
Петровна Эверстова дьон эби
Кэргэн Михаил Васильевич
оскута сабыдаскыһы үһү. Ийом
— бу оҕобун Баатыһыны элбэс
үөрөтүрү аҕалыһ — дыабыттар
Мотрена Петровна минни
бөлүһөн көрөн баран: — Оо
кыра да кили эби! Сааһа хан
сар дуо? Токсуһуута тийдэх
һио элгэ саасһын туһарбы
истэн баран учууталбыт муна
рара улаһан барда. Кыраһа да
бэрт эби, элиһ кэргэннэ хай
дах булсуй дыабыт ийом
сабыдаскыһы — бу уол ойо —
мөһингэ сүрүлэх, оҕооруган
аһас хаһыһа суоҕа —
дыабыттар, учуутал
бардыһа буһуо, минтайы
чопторо тургуула кыар
блүһа.

Мун ити испативин истин
берат, бир сыт айбани уонна
бетиларбын кытары бириг-
дэстэһэр дьоллох түгэи баарын
бизин тогторулуор
ойдоннум. Окуспутун хаалгаччы
ыалларбыттар тийиэханигэр
дери, мун Уордуга хаалгаччы
дигэн классараччы акаастаһа
ийиэх убайбын ыга
кыһаардан тийдибим. Ийэм,
сарыын оскулага хаайан да
барабын дегэн, уларгытар
танастаан - саппаа модооччуко

хаалгараа, бэлэвчлэл дэлгэрэх
эмгэгийн түрвэр ажлаар ялан
цуг талга талга куусгараа даг
аашан илгээтэн сүлжигэрэн баран
огуустарын көлүнэн сулбу-саиб
хаалгараа, түнүүтүнэн элс
талан аасныгтаран көрсөт да
тух баар куусгун түмүн
эмгэгийнэн илгээтэн тал
мөхсөн, аан олзурун элс өсөн
талхуула ойон согодох уулус
устун, илгээтэн маруула
маруула дэсмүүн сайн
сүүрэн маруула. Дөсүүн
аруаа баска Саахтай
халдзайгын талхан, тал
сүтүхөн булгуулаа снж
улам. Ийнэ эрхдэх, тал
илгээтэнрбөтх ашныг
талхуула сабырлуулаа тал
мүлгүл, аан уеийн мөх
мөхсөн илгээтэн тур:
Кэб, нийс, бэрхуулаа ил
бэрхуула. Дөс илгээтэн
дэсбүлэн Кэбтэйг
түнүүтүнэн Сн тэйгчн дөс
элс да сүлж тал бнр тал
сангаруула, уул омур
айлгээтэн.

Ийём талын ийитингэрбөккө
убайым минигяи көмүскөт
ийтүгүзр көмө буулбакка, оңто
мин төттөрүлүзр ойбү
айыктыбакка ийөрбүтүн.
Сарсылыгар, тигиакко ламылар
таскаары туран, араба ийом
кордоостут быһылылажа,
Феофанов Егор Михайлович
мачаха ийгү, сайылык дыкы
бары толлор хотунуара,
айыаһыныах тылаах Дварийе
Чыгышшаба эмээсини кытаанах
дварийиытлар түбөстим. Кийи
мин ийом курудук сулурудук,
чыгышахынан куттаан
буулбакка, кыра кийи уйан
мисеталарин таба тайанан
ууңаахтык ойхотор хотун
бугуан бирүзү!

— Нехоо, Батингаа! Кэсн бу
саяндоо олоо, нэрдээс кийн
тылхн, дэснэойоо түлээн

ойдоон ийиг эр! Баяндо мин
эмнэ бодуулхас тахса сэлд-
илылым. Ойно олохтоохтор,
сарсан оскунга аһылар дигн
үөрүү - көгүү, көлөкүлүү бөдө
этетир. Баана уола бүтүрүлхөс
сэлдылбылгар, эн дөбөрүн
Ыйлаа, сарсан оскунга
барбын дигн боччумура,
тапайын - сабан бэрийгэрэ
сылдыра. Эбигэтэн көпкө
Асанырайларга чөйгөн
олордохуна, чугастагы оёну -
урууну барыларын соһутан, дигн
тапайлагы көлүүр суһүлүрү
үлүгүрүк үргүтүн, үөрөктөн
аказастанан донгун сайынан
ытаан марынан аастыккын
корон таһа соһуйбузум! Оор!
Кутума! Буруйдаах киһи
албайын тулуйан иетэр
бэрайыта! Көккө улукан киһи,
ийбэин да аһыммаккын.
Үөрөктөн, улукта охсон, ийбэр
комолуһом этэ дигн ой суох
оёто бусулаагы дигэи Байон
корозун диг, бу бийиги үөрөү
суох буһан, ыһах ийэр саңар
букуулан оюорбут тоһо
борий! Ити дөбөрүн Ыйлаа
киһи үөрөктөх, хамһаар киһи
буһан, маны соручукаһан,
хара сэлдэллэгини,
бартаһыаһыннан кураһтан
донгунтар күүтүлүм тахса
сылдыан, эн суоһу саңар
букуула сылдыарын корон,
сылыг куһаһаа бэрэ дигн
чугайын суоҕа. Диг, тоһо борий?
Чугайынан Ылааха, күлү быһа
хоһосунан тохто сылдыар,
бостуук Кытаайы да ыһан мор.
Үөрөктөүз буһаар, ити
тойуктарын кумаһыга тиги,
каһиго оһорон Эһий күрүк
биллигитэх киһи буһуу
хаалбыта буһуу диг. Үөрөк
бэр, тухтаһар да куустоҕ! Ч,
эн үөрөхсө бэарбаат оҕо,
хотонго бэриллэх сааһын
курно тахсаары ыһан оһорон
быһаһааһын. Оор!

ийн аах үүгээрн тийгэрн,
күүгэн эрххээрэ бусууд, Ч,
Ыстан!"

Кор, минийг ойгоох
Дээрхйа хотун, үорххэ, хүн сар-
сын хайаан да бар дигн бнйр да
тылм жигээр да, кини
сатарбыга уйуузабын
хамсалыга. Орлук озо
эрххлэгтэй барыга бары
куоталаа ооньуур доворун
үорххон, хамгаар бусан
кулд, салынган сирэгээр
орлук кылыныга. Күнү блага
сангажа түлхн мунчаара
сыргтнам. Кюхэ, угуйарны
оготсон салыг ийбнн салы-
ан ланн баран: Ийхэ, сарсын
Уоржаа үорхэ барабын
диглм. Ийм, тобобун имрийэ
- имрийэ, /Дээрхйа ой укта
до? Сарын мин /Дирингийн
до? - диглгээр, минин убайам
илхнх бусд.

Сарыныптыңар ыңыптыңар
эри турат, биес чавис сайын
Уорыныптыңар: Тоңо дингексэ,
убайым минни тюрөгү барып,
сайылакка тоңон ийгини кытп
Дирингү баремактаах. Дю,
убайым адыс оңо эриунгү
утым сындайыптыңар, сындам
сырылаптыңар буемин минни
аюохтик салыныптыңар кайи!

Сайын хатан тухсан, келсэн
- итсэн бодо бугхан, оту - маһы
бары ойуулан, отус таруулан
бонхонхоо сэтгэ аһьаһа тий-
либт: Дарин булархан, убайһы
тотгору ыстамһа. Мин дэжэ
халһыг татасһан уларгтһа
барш, дэжэжэсэртгэн, аймах
длахаг арьалһыгтһах, оскуһи
аанһа аһан, кыраскаламһыг
муостанһах көрдүдүр кыр-
дһин кыгта, учууһанһыг
Мотрена Петровна: Хайа, Вани,
каһинг дуу, чо, кыласка
кирих. Ити паарһаа оһор
дэгтэ. Кыласка кирэн оһоһор
отгэжүдүр доһорум Ыван
сүр бочумһаһыг, үсөрмөнһэ
буланһаһыг юһи курух тутан
оһорһун корон үсө түгүм.

Дик илгиллик, жогор илгилекко
маарилылардык, үксүгөр
чонголок ашастарга, ийсоригор-
айдарларга, бириг
торообугүрүнөр күүсө убаммы
мил кайлык, келет колдуонм
оолоро, үрөк кюн ааргылар
милтайгы тонуй, хатуон

Хайхыг бэлчээж барилдлар графика: 16 ч 00 м. Бэлчээж барилдлина: 16 ч 00 м. "Саяа олох" редакционный-издательской холбоонка 29.08.2017 с. офсетна бэлчээтэннэ.
Аалдырыла: 678670 Чоолонь ээл. Карл Маркс үед. 29 а. Индекс: 54902 Хайхыг нэмэгдэл устга. өмнөхөөрөө хуучин хуудасны дугаарыг тус байгууллагад оруулж илгээх.